

Hoogleraar in het recht m/m?

Onlangs ontstond er commotie over de ontdekking dat aan de universiteiten slechts 4,9 procent van de hoogleraren vrouw is. De doorstroming van talentvolle vrouwelijke onderzoekers naar de hogere universitaire rangen blijkt ernstig te stagneren, ook internationaal gezien. Wij zijn vast niet de enigen die zich afvroegen hoe die cijfers zouden zijn voor de juridische faculteiten. Stellig veel beter, gezien de gelijke behandelingswetgeving en de al vele jaren aan wervingsadvertenties toegevoegde mededeling dat vrouwelijke kandidaten uitdrukkelijk verzocht worden te solliciteren. Welnu, de stand is inderdaad iets beter: 8%. Kijken we wat nauwkeuriger, dan biedt dat geringe percentage nog een te rooskleurig beeld. Er zijn volgens een vrij grove telling middels studiegidsen 337 mannelijke en 24 vrouwelijke hoogleraren. Een belangrijk deel van de vrouwelijke hoogleraren heeft kleine aanstellingen. Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de instellingen. Utrecht neemt met 6 vrouwelijke hoogleraren een kwart van het totaal voor zijn rekening. Amsterdam (VU) en Maastricht hebben daarentegen slechts 1 (part-time) vrouwelijke hoogleraar op respectievelijk 32 en 30 mannelijke collega's. De gegevens van Leiden zijn ook interessant. Daar zijn 3 vrouwelijke hoogleraren werkzaam, allen in deeltijd, naast 59 mannelijke collega's. In de jaren 70 was die verhouding gunstiger: toen waren er naast 1 part-time vrouwelijke hoogleraar 2 full-time vrouwelijke hoogleraren die ook nog kernvakken als verbintenissenrecht en gemeenterecht doceerden. Er is in Leiden in een kwart eeuw dus hoegenaamd geen vooruitgang geboekt. De conclusie laat zich gemakkelijk naar de andere faculteiten, met uitzondering van Utrecht, doortrekken. Wat deze cijfers nog reliëf geeft, is de constatering dat vrouwelijke hoogleraren het nog relatief goed doen in het publiekrecht, en daarbinnen weer veel beter in het internationale recht in ruime zin. Er is slechts 1 vrouw hoogleraar in het mannenbolwerk van het privaatrecht, overigens veruit de grootste discipline, en zij houdt zich bezig met een van oudsher 'vrouwelijk' vak als personen- en familierecht.

Deze feiten kunnen voor niemand een verrassing zijn. Toch doet het pijnlijk aan om ze zwart op wit te zien. Is er iets aan te doen? Positieve actie heeft geen zin. Niet alleen getuigt het van weinig respect om een vrouw hoogleraar te maken omdat ze een vrouw is, ook hanteren de faculteiten terecht de vage norm dat alleen de allerbeste kandidaat goed genoeg is. Laten we aannemen dat die norm te goeder trouw wordt nageleefd. Dan is het toch vreemd dat in vakgebieden die je kunt overzien het nooit moeilijk is om namen te noemen van verdienstelijke vrouwen die een mooi proefschrift geschreven hebben, maar nooit hoogleraar worden. Komen zij eigenlijk wel serieus genoeg in beeld tijdens de procedure? Hier komt een mogelijkheid in zicht die heel eenvoudig is door te voeren en toch ingrijpende gevolgen heeft. Laten de decanen van de juridische faculteiten - momenteel allen man - bij hun verzoeken om advies aan de zusterfaculteiten de vraag stellen welke vrouwen in het desbetreffende vakgebied in aanmerking kunnen komen voor een hoogleraarspositie. Vraag dit ook aan de deskundige hoogleraar uit hetzelfde vakgebied die deel uitmaakt van de benoemingscommissie. Als het antwoord komt dat zulke vrouwen er niet zijn, wordt het tijd om een vervolgvraag te stellen: waar ligt dat aan? Dan kom je misschien structurele oorzaken op het spoor en kunnen er wellicht stimulerende maatregelen worden genomen. Nu doet niemand iets omdat de hele zaak geen serieus onderwerp van gedachtewisseling is in de informele netwerken die in Nederland bepalen welke vent er hoogleraar wordt. (Het schrijven van sollicitatiebrieven heeft doorgaans weinig zin.)

Deze simpele aanpak kan veel effect sorteren. Al vele jaren schrijven vrouwen goede proefschriften. (Dat gebeurde 25 jaar geleden trouwens ook al.) Er is doorgaans een overzichtelijk reservoir van beschikbare, maar niet in

aanmerking genomen vrouwelijke kandidaten, zelfs in het privaatrecht. Dit voorstel is natuurlijk niet meer dan een eenvoudige truc, geen panacee. Een belangrijk knelpunt voor doorstroming naar hogere functies is ongetwijfeld de beperkte aanwezigheid van deeltijdfuncties. Dat kan namelijk niet in verband met de zware managementtaken, hoor je dan onmiddellijk. Maar dit is meer een rationalisatie dan een argument. Ook in deeltijd kan adequaat met de managementtaken worden omgesprongen. (Een beetje manager is niet permanent aanwezig, omdat zij weet te delegeren, te inspireren en te communiceren.) En als men het kennelijk wel acceptabel vindt dat een hoogleraar een kleinere aanstelling heeft om daarnaast in de advocatuur of de rechterlijke macht werkzaam te kunnen zijn, waarom zou het dan niet acceptabel zijn als in een deel van de werktijd zorgtaken worden verricht?

De decanen beschikken over unieke mogelijkheden om door het stellen van vragen en het bijhouden van de ontwikkelingen de discussie in de deeldisciplines van het recht op gang te brengen over de openheid van die disciplines voor vrouwen. Nog onlangs richtten de decanen zich in een roerende gezamenlijke brief tot het kabinet met het verzoek vooral veel geld te investeren in de rechtsstaat, lees de juridische faculteiten. Met nog iets grotere overtuigingskracht moeten zij nu de dialoog aangaan over de doorstroming van vrouwen naar hoogleraarsfuncties (en uiteraard ook naar de functie van hoofddocent, waar het beeld niet echt veel beter is.) De kwaliteit van het rechtsgeleerde onderwijs en onderzoek is daar op lange termijn alleen maar mee gediend.

Corien Prins Willem Witteveen
Katholieke Universiteit Brabant